

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Arkistolainsäädännön uudistaminen

Infotilaisuus HE-luonnoksesta (lausuntokierros 28.1.-11.3.2025)
Kansallisarkisto / Teams 13.2.2025
Hallitussihteeri Jussi Sallila, OKM

Arkistolain (831/1994) muutostarpeet

- Arkistolain sääntely ei teknisen kehityksen tasalla
- Ennen nykyistä perustuslakia säädetty laki
 - Arkistolaitoksen (= Kansallisarkiston) päätösvalta - täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset
 - Asetuksen- ja määräyksenantovallan delegointia koskevat reunaehdot
 - Säädöstekniikan ja lakikielen muutokset
- Muun lainsäädännön muutokset lisänneet arkistolainsäädännön tulkinnanvaraisuutta
 - Soveltamisala, terminologia, vastuut (arkistonmuodostaja, viranomainen, tiedonhallintayksikkö, rekisterinpitäjä)
 - Eurooppalaistuminen ja moderni tietosuojalainsäädäntö

Lainsäädäntökehikko

Hallitusmuoto			Perustuslaki					
ArkL 1981	Arkistolaki							
Asiakirjajulkisuuslaki 1951			Julkisuuslaki					
					Tietohallintolaki 2011		Tiedonhallintalaki	
Henkilörekisterilaki 1988			Henkilötietolaki 1999				Tietosuojalaki	
		Henkilötietodirektiivi					GDPR	
1990	1995	2000	2005	2010	2015		2020	2025

Uudistushankkeet 2015 lähtien

- Arkistolakityöryhmä ja jatkotyöryhmä (2015)
 - Laki Kansallisarkistosta (1145/2016), arkistolain muutokset
- GDPR & tietosuojalaki (1050/2018), tiedonhallintalaki (906/2019)
- Arkistolain esiselvitys 23.6.2020
- Varsinainen valmistelu 1.9.2021 alkaen, lausuntokierros 4-5/2022: kokonaisuudistus olisi toteutettu nykyisiä lakeja muuttamalla
 - Arkistotoiminta ja teknisen kehityksen vaatimat muutokset
 - Lainsäädännön selkeys ja ymmärrettävyys
 - Lausuntopalautteen perusteella päädytty kokonaan uusien lakien säätämiseen (virastolain osalta muutos osana sivistyshallintouudistusta)

Arkisto- ja tietosuojalainsäädännön yhteensovittaminen

- Arkistolainsäädännön uudistuksessa tarpeen selkeyttää sääntelyä myös tietosuojalainsäädännön soveltamisen näkökulmasta
 - Pohjoismaihin verrattuna suurempi tarve laintasoiselle sääntelylle
- Arkistointia koskevat säännökset tietosuoja-asetuksessa: järjestelmätason poikkeussääntelyä
- Kansallinen tulkinta *säilytyksen ja arkistoinnin vaihejaosta* ei ole tietosuoja-asetuksen edellyttämä; poikkeaa muiden maiden sääntelystä
 - Ks. tietosuojalain esityöt (HE 9/2018 vp) ja tiedonhallintalain esityöt (HE 284/2018 vp)
 - Laajahko osuus HE-luonnoksen perusteluissa

Suhde julkisuuslain kokonaisuudistukseen

- Lakiehdotus pyritty valmistelemaan siten, että julkisuuslain kokonaisuudistuksen myöhemmin edellyttämät muutokset olisivat mahdollisimman yksinkertaisesti toteutettavissa säädöstekstin tasolla
- Julkisuuslain 5 §:n 4 momentissa tarkoitettu ”arkistoon liittäminen” ja 27 §:n ”arkistoon siirtäminen” tulkinnanvaraisia
 - Vrt. voimassa olevan arkistolain 6 §:n säännös arkistoon kuuluvista asiakirjoista
 - Ehdotettu arkistointilaki ei lisää tulkinnanvaraisuutta, ja sen säännökset sopivat nykyistä paremmin yhteen julkisuuslain kanssa
 - Selkeyttämistarpeet huomioitava julkisuuslainsäädännön uudistuksessa

Arkistointilainsäädännön uudistamisen tavoitteet: yleistä

- Lain tarkoituksena varmistaa asiakirjallisen kulttuuriperinnön sekä tutkimuksellisesti arvokkaiden tietoaaineistojen säilyminen ja saatavuus
- Nykyaikainen säädöstekniikka ja muuttunut säädöskehikko edellyttävät erilaisia säännöksiä, vaikka tarkoitus on säilyttää useat perusratkaisut ennallaan
- Arkistolain **organisatorinen soveltamisala** pysytetään nykyisellään ja **terminologia** sovitetaan yhteen hallinnon yleislakien kanssa (julkisuuslaki, tiedonhallintalaki)
- Kansallisarkisto päättäisi arkistoitavista asiakirjoista, mutta menettelyn perusteet ja kriteerit (ml. tietosuoja) määritetään nyt lain tasolla
- Kansallisarkiston määräyksenantovallan täsmällinen sääntely; teknisluontoiset asiat
- Pääpaino edelleen viranomaisten asiakirjojen arkistoinnissa, mutta **yksityisiä arkistoaineistoja** koskeva sääntely arkistolain tapaan mukana
- Kansallisarkiston hallussa ja määräysvallassa olevat arkistoidut asiakirjat ja tietoaaineistot muodostaisivat **kansallisen arkistotietovarannon**

Ehdotetun arkistointilain rakenne

1 luku Yleiset säännökset

Lain tarkoitus, soveltamisala, määritelmät (1-3 §)

2 luku Viranomaisten asiakirjojen ja tietoaaineistojen arkistointi

Lukukohtaiset määritelmä- ja soveltamisalasäännökset (4-6 §)

3 luku Yksityisiä arkistoaineistoja koskevat säännökset

4 luku Kansallista arkistotietovarantoa koskevat säännökset

5 luku Erinäiset säännökset

Viranomaisten asiakirjojen ja tietoaineistojen arkistointi

Arkistoinnin suunnittelu ja arvonmääritys

- Arkistoinnin suunnittelu osana viranomaisen tiedonhallintaa (7 §)
 - Liitelakiehdotuksen tiedonhallintalain 5 §:n muutos, tiedonhallintamallin sisältö
- Arvonmääritys (8 §) tutkimuksellisten tarpeiden perusteella
 - Kohteena kaikki viranomaisen asiakirjat
 - Vrt. Kansallisarkiston arvonmääritys- ja seulontapolitiikka, vuoden 2022 ehdotukseen verrattuna yksityiskohtaisempi sääntely lain tasolla; huom. siirtymäsäännös: nykyisen lain mukaiset seulontapäätökset lähtökohtaisesti voimassa
 - Viranomaisen arvioitava sekä toimintaansa suoranaisesti liittyviä että ensisijaisesti tutkimuksellisia tarpeita koskevia seikkoja (havainnollistava luettelo)
- Aineiston sisältäessä henkilötietoja arvioitava arkistointitarkoituksessa tapahtuvaan käsittelyyn liittyviä riskejä ja arkistoinnin oikeasuhtaisuutta
 - Säännös täydentää tietosuojalainsäädännön mukaisia vastuita: arkistoinnin näkökulma
 - Tietojen minimoinnin periaatteen huomioiminen

Arkistointipäätös

- **Kansallisarkisto päättää arkistoitavista asiakirjoista ja tietoaaineistoista arvonmäärityksen perusteella, jollei erikseen toisin säädetä (9 §)**
 - Lähtökohtaisesti viranomaisen esityksestä
- Vuoden 2022 ehdotusta laajempi sääntely säädöstekstissä tasolla; täydentää hallintolain sääntelyä
 - Arvonmääritykseen perustuva päätös määritteli käytännössä, mitä yleisen edun mukainen arkistointitarkoitus tarkoittaa ja miten laajasti GDPR-arkistointipoikkeuksia voidaan soveltaa
- **Yleinen arkistointipäätös (10 §):** useiden viranomaisten asiakirjojen ja tietoaaineistojen arkistoinnista päättäminen
 - Nykyiset yleiset seulontapäätökset
 - Arvonmäärityksen yhdenmukaisuus
 - Huom. ”viranomaisia laajasti edustava taho”

Arkistoinnin toteuttaminen ja arkiston ylläpito

- Viranomaisen velvollisuus huolehtia arkistoitavien asiakirjojen ja tietoaineistojen arkistoinnista ja arkiston ylläpidosta (11 §)
 - Käytettävyys, todistusvoimaisuus, ymmärrettävyys, tietojärjestelmiä ja tiloja koskevat vaatimukset
 - Määräyksenantovaltuus
- Osana arkiston ylläpitoa arkistoitavien tai arkistoitujen asiakirjojen sähköiseen muotoon muuttaminen (12 §)
 - Koskee myös aikaisemmin arkistoituja asiakirjoja
 - Määräyksenantovaltuus

Siirto kansalliseen arkistotietovarantoon

- **Valtion viranomaisten siirtovelvollisuus** (13 §) päätöksen tai laissa erikseen säädetyn mukaisesti arkistoitavat asiakirjat ja tietoaineistot
 - Pääsääntöisesti sähköisessä muodossa
 - Poikkeukset siirtovelvollisuudesta, sähköisestä muodosta
- Kansallisarkisto päättäisi siirron ajankohdasta; **siirto mahdollinen tiedonhallintalain 21 §:n mukaisen säilytysajan kuluessa**
 - mahdollistaisi asiakirjojen ja tietoaineistojen siirtämisen kansalliseen arkistotietovarantoon tilanteessa, jossa alkuperäistä tarkoitusta varten määritetty säilytysaika on vielä meneillään mutta jossa arkistoitavaksi päätettyjen tai erikseen säädettyjen tietoaineistojen käyttötarpeet ovat ensisijaisesti tutkimukseen perustuvia
- **Muut viranomaiset** (14 §): **uusi mahdollistava säännös**
- **Arkistokopio: uusi säännös (15 §)**
 - Sisällöltään muuttuva tietoaineisto, joka on arkistoitava päätöksen tai erikseen säädetyn mukaisesti - otos arkistokopioksi

Yksityisiä arkistoaineistoja koskevat säännökset

- Sääntely pääosin samansisältöistä kuin voimassa olevassa laissa ja vuoden 2022 lausuntokierroksella
- Tavoitteena erotella selkeästi sopimusperusteinen säilyttäminen yksityisen toimijan lukuun sekä yksityisen toimijan aineistojen siirto kansalliseen arkistotietovarantoon sopimusperusteisesti
 - Sopimusperusteinen säilyttäminen: lakiehdotuksen 21 §
- Terminologian mukauttaminen muuhun lakiehdotukseen
- Yleisen edun mukaisesti arkistoitavat muut [kuin ehdotetun lain 2 luvun soveltamisalan piirissä olevat] asiakirjat ja asiakirjakokonaisuudet
 - ”Asiakirjakokonaisuus” vrt. viranomaisen tietoaineisto

Kansallinen arkistotietovaranto

- Julkisuuslakia, tiedonhallintalakia ja tietosuojalainsäädäntöä täydentävät säännökset (18-20 §)
 - Sääntelyä tarkasteltava suhteessa yleislainsäädäntöön
- Kansallisen arkistotietovarannon käsite erottaa Kansallisarkiston hallussa ja määräysvallassa olevat aineistot toisen lukuun säilytettävistä aineistoista
 - Sopimusperusteinen säilyttäminen: lakiehdotuksen 21 §
 - Tietosuojaa koskevat vastuut
- Tietosuoja-asetuksen mukaisten suojatoimien toteuttaminen
- Katseluyhteyden avaaminen (20 §): mahdollistava säännös
 - Tiedonhallintalaki

Kansallinen arkistotietovaranto ja muut Kansallisarkistossa säilytettävät aineistot

	Kansallinen arkistotietovaranto	Sopimusperusteisesti säilytettävä aineisto
	Kansallisarkisto rekisterinpitäjänä	Kansallisarkisto henkilötietojen käsittelijänä alkuperäisen rekisterinpitäjän lukuun
Viranomaisten asiakirjat ja tietoaineistot	Tiedonsaantioikeuksia koskeva julkisuuslain ja erityislainsäädännön sääntely	Ehdotetun 18 §:n poikkeus julkisuuslain sääntelyyn ei sovellu
Yksityiset arkistoaineistot	Käyttöä koskevat luovuttajan kanssa sovitut rajoitukset	

Liitelaki

- Ehdotetut tiedonhallintalain muutokset luonteeltaan pääosin teknisiä
- Suhteessa tiedonhallintalain 21 §:n sääntelyyn säilytysajasta ehdotetun arkistointilain 13 § olisi erityissäännös

Kiitos!